

שלטון החוק ושלטון הנבחרים

שלטון החוק קיים במדינה אך יישומו אינו מושלם. שלטון החוק איננו שלטון דמוקרטי. מפעיליו של שלטון זה לא נבחרו ע"י אזרחי המדינה. היותם בכירי העם איננה הופכת אותם לנבחריו. על כן נדרש איזון מתאים בין שלטון החוק לשלטון הנבחרים.

בקביעת האיזון בין שלטון החוק לשלטון הנבחר צריך להשמר מקריאותיהם של הפוליטיקאים. לרבים מהם טובת השעה קודמת לראיית העתיד הרחוק. האפשרות להפיל שלטון קיים עדיפה בעיניהם על מחיר הליקויים שאולי יפגעו בהם בימים שהשלטון הנבחר יהיה בידיהם. עדות לכך היא ההחלטה על הבחירה האישית והישירה של ראש ממשלה ע"י חברי כנסת, שרצו באמצעותה לבסס את שלטון היחיד של מנהיגם, והיתה להם לרועץ כאשר נבחר יריבם. הבומרנג מזהיר אותנו לבל נפקיד בידי קצרי הרואי החוקתי-משפטי את קביעת התקדימים.

הקריאות להשעייה בעקבות המלצות המשטרה משמען קריאה להפקיד בידי המפכ"ל או ראש אגף חקירות את ההחלטה בדבר פעילותו של נבחר צבור. גם כאשר הם פועלים בתום לב - ואני משוכנע שהיום הם עושים כן - לא הם קובעים את האשמה ולא עליהם לקבוע את גורלו של הנבחר. ימים רעים יהיו לדמוקרטיה כאשר מפקד המשטרה יוכל לחרוץ את דינו של שר בממשלה או של ראש העיריה.

גם החלטה של היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה, שאני נותן בהם את מלוא האמון, איננה אמורה לקבוע השעייה של נבחר הציבור. עליהם להחליט אם המסקנה המתבקשת מחומר הראיות מצדיקה הגשת כתב אישום אך החלטתם איננה אמורה לשנות את רצון הבוחר. הם היו שותפים לחקירת המשטרה ולהתלבטויותיה. אף על פי שהיום ממלאים תפקידים אלה אנשים שהיו שופטים ונקודת הראות של השופט אינה זרה להם - הם לא שמעו את עמדת הסניגוריה במלואה. חומר הראיות עדיין לא נפרש בפני החשודים והם לא יכלו להגיב בעזרת פרקליטיהם עליו. אולי יש בטיעוניהם נקודת מבט שהפרקליטות עוד לא חשבה עליה. אולי ראייה חסרה עוד תושלם ע"י הסניגוריה. כבר היו דברים מעולם (משפט רפול, למשל). על כן אני חוזר על דברים שכבר אמרתי בענינם של אחרים. הגשת כתב אישום איננה צריכה לחייב נבחר צבור (ולדעתי, לא רק נבחר צבור) להשעות עצמו מתפקידו. ההחלטה בדבר ההשעייה צריכה להיות בידי בית המשפט והחוק צריך לאפשר זאת.

הדיון בבית המשפט מתקיים כאשר כל חומר הראיות נמצא בידי הנאשמים והם יכולים להתייחס אליו. העיון בתיק החקירה נעשה בעיניים האובייקטיביות של שופטים שלא יעצו לחוקרים איך ומה לשאול את הנחקרים ולא ניתחו את תשובותיהם כדי להמשיך בחקירה. והעיקר, השופטים יאזינו גם לטענות הסניגוריה וישקלו אם אמנם יש בראיות כדי להבטיח, ככל האפשר, הרשעה ואם על פי כלל הנסיבות חייב הנבחר להשעות עצמו מתפקידו. האיזון המתאים בין שלטון החוק לשלטון הנבחרים מחייב את מתן ההכרעה בידי בית המשפט ולא בידי הפרקליטות או המשטרה.

אם הפרקליטות איננה מחליטה להעמיד לדין נבחר צבור והכל נותנים אימון ביועץ המשפטי ובפרקליטת המדינה - אין זה ראוי שבג"צ ידון בהחלטתם. גם אם הם טעו וגם אם הטעות היא קיצונית אך היתה בתום לב. בג"צ מופקד על נקיון הכפים ולא על

¹ פורסם ב "ידיעות אחרונות" בתאריך 20.4.97

שקול הדעת של היועץ המשפטי לממשלה. החלטת בג"צ להעמיד לדין את מי שהיועץ המשפטי ופרקליטת המדינה החליטו לא להעמיד לדין - שוללת למעשה גם את שקול דעתו של השופט, שידון בענין, שהרי כבר נקבע בערכאה העליונה שחומר הראיות מצדיק הרשעה. זכותו של הנאשם להלחם לחפותו מהערכאה הראשונה עד לערכאת הערעור - נפגמת. על כן מוטב לחיות עם טעותה של הפרקליטות, אם תהיה טעות, ללא העמדה לדין של אותו נבחר ציבור בבית המשפט, אלא להעמידו למשפט הצבור.

על כן, אם אין העמדה לדין - יפורסם תיק החקירה במלואו ויועמד לרשות הציבור במחיר השווה לכל נפש. יקרא הציבור וישפוט את נבחריו באמצעי התקשורת, בהפגנות וביום הבחירות.